

“ESİAD LİDERLER BULUŞMASI”

YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUSTAFA KARABAĞLI’NIN KONUŞMASI

21 MART 2022

SWISS OTEL GRAND EFES

TURKONFED

Sayın BABACAN,
Yüksek İstişare Konseyi Başkanım ve Üyeleri,
Sivil Toplum Kuruluşlarımızın Saygıdeğer Başkanları,
Değerli ESİAD Üyeleri,
Basınımızın Kıymetli Temsilcileri,
Değerli Hazırın ve Misafirler,

“ESİAD Liderler Buluşması” kapsamında DEVA Partisi Genel Başkanı Sayın Ali BABACAN’ı ağırlamaktan duyduğumuz memnuniyeti belirtmek istiyorum. Bugün dünyamızın ve ülkemizin içinde bulunduğu siyasi ve sosyo-ekonomik durum hakkında Sayın BABACAN’ın değerlendirmelerini dinlemek ve görüş alışverişinde bulunmak üzere bir araya geldik.

Sayın BABACAN, öncelikle ifade etmek isterim ki, ESİAD, sivil toplum kuruluşlarının katılımcı demokrasinin güçlenmesinde, ülkelerin sosyo-ekonomik gelişmesinde önemli rol oynadıkları ve bunun sorumluluğunu taşımaları gerektiği anlayışıyla faaliyet göstermektedir.

ESİAD, kurulduğu 1992 yılından bu yana tüm faaliyetlerinde, ATATÜRK’ün çizdiği Türkiye Cumhuriyeti vizyonunu, çağdaş uygarlık hedefini esas almaktadır. Derneğimiz demokratik, laik, etkin hukuk devleti anlayışının geçerli olduğu, uluslararası ortamda saygın ve güvenilir, refah düzeyi yüksek bir Türkiye olma hedefine katkıda bulunmak amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir.

Değerli misafirler, dünyamız, **Covid-19 pandemisinin** ortaya çıkmasından bu yana zor günler yaşıyor. Küresel ekonominin daraldığı, işsizliğin arttığı, ekonomik kırılgaların yaşandığı, sosyal ve ekonomik eşitsizliklerin derinleştiği günler yaşandı, yaşanmaya devam ediyor.

Ülke ekonomileri 2021 yılında Covid-19 krizinin yarattığı çıkmazdan kurtulmaya çalışırken küresel sistemdeki istikrarsızlık ve belirsizlik her alana yansdı. Yükselen enerji fiyatları, tedarik zincirlerindeki aksamalar, arz talep dengelerinde ortaya çıkan bozulmalar ve enflasyonist baskılar, küresel güçlerin çekişmesini, gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomiler arasındaki ayrışmayı daha da belirgin hale getirdi.

ABD’de BIDEN Yönetimi, uluslararası güç dengelerini yeniden kurgulamaya çalışırken, transatlantik ilişkilerde TRUMP dönemi sonrası yaşanan olumlu gelişmeler hem Avrupa Birliği (AB) tarafını pek çok konuda rahatlattı, hem de ABD’nin etki alanını yeniden genişletti. Çin ve

Rusya arasındaki siyasi güç birliği ve giderek güçlenen Çin ekonomisi ise tehdit unsuru olmaya devam etti.

Dört küresel oyuncu olarak tanımlayabileceğimiz, ABD, AB, Çin ve Rusya'nın tehlikeli çekişmeleri sürerken, Türkiye bunların tam ortasında ve hiç gevşemeyen bir düğümün içinde yerini aldı.

Böyle bir tabloda dünyamız, Covid-19 krizinin etkilerini henüz atlatamamışken bir başka büyük krizle karşı karşıya kaldı. 2022 yılına, Soğuk Savaş döneminden bu yana en ciddi gerginlik olarak görülen **Rusya-Ukrayna krizi** ile başladık. Türkiye'nin çok yakın coğrafyasında yeni bir savaş, insani bir dram ve kitlesel bir göç daha yaşanıyor.

Bu savaş esas itibarıyla küresel güçlerin birbirlerine meydan okumasının bir yansıması. Yeni bir düzene geçildiği görüşü hakim. Uluslararası gözlemciler bu savaşın kısa ve uzun vadeli sonuçlarını tahlil etmeye çalışıyorlar.

Küresel ekonomide yaşanmakta olan ticaret savaşlarına Rusya-Ukrayna savaşıyla birlikte hammadde savaşlarının da eklendiği bir gerçek. Küresel emtia fiyatlarında ciddi artışlar yaşanıyor. Rusya, dünyada doğalgaz, petrol ve buğday gibi birçok hammaddenin en büyük ihracatçıları arasında. Özellikle otomotiv sanayiinde kullanılan dört önemli metalin (alüminyum, paladyum, titanyum ve nikel) önde gelen üreticileri arasında. Şimdiden bu metallerin fiyatlarında önemli artışlar olduğunu biliyoruz. Ukrayna ise, hem Avrupa'nın ekmek sepeti olarak tanımlanıyor, hem de çip üretiminde neon gazı gibi bazı elementlerin tedarikçisi konumunda. Öte yandan Rusya'ya uygulanan yaptırımlar küresel piyasalar üzerinde domino etkisi yaratıyor. Savaş ve alınan karşılıklı kısıtlayıcı önlemlere bağlı olarak tedarik zincirlerinde ciddi kırılmalar yaşanması bekleniyor. Savaşın devam etmesi halinde bu kırılmalar neticesinde her alanda fiyat artışlarının hızlanarak devam edeceği tahmin ediliyor.

Sonuç olarak küresel ekonomide fiyatların ve enflasyonist baskıların artması, reel gelirlere düşme yaşanması, dünya ticaretinin daralması, ekonomik büyümenin düşmesi bekleniyor.

Ne yazık ki, Türkiye Rusya-Ukrayna savaşına son derece kırılğan bir ekonomiyle yakalandı. 2021 yılı sonbaharıyla birlikte kur-faiz-enflasyon sarmalına giren ve giderek artan enflasyon, yüksek döviz kuru ve kurlardaki öngörülemez dalgalanma neticesinde iyice kırılğan hale gelen Türkiye ekonomisinin, Rusya-Ukrayna savaşından diğer ülkelere göre daha fazla etkilenmesi kuvvetle muhtemel. Enflasyonun yüzde 50'nin üzerinde seyrettiği, üretici fiyatlarındaki artışın yüzde 100'ü aştığı bir ekonomide, bu iki ülkeyle güçlü ekonomik bağlantılarımız göz önünde tutulduğunda, savaş kaynaklı sıkıntıların çarpan etkisi yaratacağını düşünüyoruz.

Sertifika No: Q-140005

Kıymetli misafirler, şimdi küresel sıkıntıları da göz önünde tutarak Türkiye ekonomisine yakından bakmaya çalışacağım. Pandemi döneminde dünya ekonomisi daralırken ülkemiz 2020’de yüzde 1,8, 2021’de ise baz etkisiyle yüzde 11 pozitif büyüme yakalamıştır. Ancak, bu pozitif büyümeye rağmen milli gelirin yıllar itibarı ile ABD doları cinsinden düşüyor olması sabit fiyatlara göre hesaplanan GSYH rakamlarındaki deflatör katsayılarının oranları etkilemiş olabileceğini düşündürmüştür.

Öte yandan Türkiye, Hükümetin ısrarla izlediği politikalar neticesinde yüksek enflasyon ve yüksek döviz kuruna sürüklenmiştir. Hatırlayacağınız üzere, Merkez Bankasının 2021 Eylül ayından itibaren art arda aldığı ve beş puanı bulan faiz indirim kararlarından sonra, Türk parası dolar ve avro karşısında hızla değer kaybetmiştir. Dolar 18 lira, avro ise 20 liranın üzerini görmüştür. Merkez Bankası tarafından piyasaya yapılan doğrudan müdahalelerden istenen sonuç alınamayınca, 21 Aralık 2021 itibarıyla “kur korumalı TL mevduatı” olarak adlandırılan modele geçilmiştir. Neticede döviz kurunda ani düşüş yaşanmış, ancak bu modelin Türkiye ekonomisi üzerinde ne gibi etkiler yaratacağına dair endişeleri de beraberinde getirmiştir. 2022 yılının ilk üç ayında faiz sabit bırakılmıştır. Yıl başından sonra 13,50-13,60 bandında dengelenen dolar kuru Rusya-Ukrayna savaşıyla tekrar yükselişe geçmiştir.

Bugün geldiğimiz noktada, 21 Aralık 2021 tarihinde başlatılan kur korumalı TL mevduatında üç ay vadeli hesaplar bugünden itibaren dolmaya başlıyor. Kur korumalı hesapların başladığı tarihteki kur ile mevcut kur dikkate alındığında Hazine’nin yükünün giderek arttığı söylenebilir. Merkez Bankasının para basmaya devam etmesi enflasyonun artması, Hazinesinin kaynak aktarımı ise, vergi gelirlerimizin mevduat sahiplerine aktarılması sonucunu düşündürebilir.

Enflasyon konusuna geldiğimizde ise, şu anda Türkiye’nin en büyük kırılganlığının yüksek enflasyon olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre; enflasyon Şubat ayında yüzde 4,81 artmış, yıllık enflasyon yüzde 54,44’e yükselmiştir. Yıllık enflasyon yüzde 14 olan politika faizinin oldukça üzerindedir. Bu arada piyasa faizlerinin bu oranın üzerinde seyrettiğini hatırlatmalıyım.

TÜİK tarafından açıklanan Şubat ayı ÜFE’ye baktığımızda ise, yıllık yüzde 105,01’lik bir oran karşımıza çıkmaktadır. Aynı ayın yıllık yüzde 54,44’lük TÜFE oranı ile mukayese ettiğimizde, ÜFE ile TÜFE arasındaki makas açıklığının artarak devam ettiğini görüyoruz.

Türkiye ekonomisinin yaşadığı bu kırılganlıklar nedeniyle Türk lirası, Rusya-Ukrayna savaşıyla birlikte en çok değer kaybeden para birimleri arasında yer aldı. Savaşın uzaması öncelikle daha az

turizm geliri ve daha yüksek enerji ithalat faturası anlamına geliyor. Rusya ve Ukrayna'nın yanı sıra, küresel ticarete beklenen daralma nedeniyle de diğer ülkelere yapılacak ihracatta da azalma olması muhtemel. Diğer yandan kur yükselmeye devam ederken ithalat maliyetlerimizin artacağı ortada. Bu da cari açığın yükselmesi anlamına geliyor.

Öte yandan, son açıklanan Ocak ayı Sanayi Üretim Endeksine göre yıllık bazda yüzde 7,6 oranında bir artış söz konusu olsa da, aylık bazda yüzde 2,4 azalış olmuştur. Azalan talebin yanı sıra yüksek enflasyon engellenemediği ve dengeli ve istikrarlı bir kura ulaşılmadığı takdirde sanayi üretiminde aylık bazdaki düşüşün daha da belirginleşerek devam etmesi muhtemeldir.

Bütün bu hususların yanı sıra savaşla birlikte dünya genelinde yükselen enerji fiyatları, tedarik zincirlerindeki aksamalar, arz talep dengelerinde ortaya çıkan bozulmalar ve gelişmiş ülkelerde dahi yükselişe geçen enflasyonun ülkemiz ekonomisi üzerinde olumsuz yansımaları neticesinde maliyet baskılarındaki artışın devam edeceğini ve daha da artacağını söyleyebiliriz.

Enflasyonun düşürülmesi, döviz kurunda istikrarın sağlanması ve Türkiye üzerinde yeniden güven tesis edilebilmesi için öncelikle kurumsal ve düzenleyici ortamın güçlendirilmesi ve öngörülebilirlik ve şeffaflığın sağlanması gerektiğini ifade etmek istiyoruz.

Gelişmiş ekonomilerin temel unsurlarından biri kurumlara duyulan güvendir. Bu bağlamda Merkez Bankaları en önemli yapı taşıdır. Ülkemizde Merkez Bankasının bağımsızlığının ve güvenilirliğinin sorgulanıyor olması, zaten var olan yüksek ülke risk primleri ve finansal piyasa istikrarsızlığı konusunda etkili olduğunu düşünmekteyiz.

Değerli misafirler, ülkemizi ve küresel ekonomiyi ve istikrarı doğrudan ilgilendiren Rusya-Ukrayna krizinin en kısa sürede aşarak dünyamızı bekleyen esas tehdiide odaklanılması gerektiğini düşünüyorum. “İnsanlık için kırmızı alarm” olarak tanımlanan iklim değişikliği ve bu kapsamda **Avrupa Yeşil Mutabakatı** ile hız kazanan yeşil ve döngüsel ekonomiye geçiş, ülkemizin önümüzdeki dönemde en önemli gündem maddeleri arasında olmalıdır. Bu anlamda, ESİAD olarak pek çok platformda gündeme getirdiğimiz, ülkemizin İklim Değişikliği Paris Anlaşması'na katılım sağlamış olmasını son derece önemli bir adım olarak görüyorum. Avrupa Birliği (AB) bu konuda öncü rol üstlenerek çok önemli bir adım atmış ve 2050 yılında iklim-nötr ilk kıta olma hedefini ortaya koyarak Avrupa Yeşil Mutabakatı'nı açıklamıştır. Türkiye'nin 2053 iklim nötr hedefi ve Avrupa Yeşil Mutabakatı'na uyum amacıyla çıkardığı Yeşil Mutabakat Eylem Planı son derece önemli adımlardır.

Sertifika No: Q-140005

Ancak, bu doğrultuda başta sanayi olmak üzere çok çeşitli alanlarda gerçekleştirmemiz gereken dönüşüm için gerekli teşvik mekanizmaları oluşturulmadığı sürece bu Eylem Planını hayata geçirmek kolay olmayacaktır. Dünyada yeniden esmeye başlayan soğuk savaş rüzgarlarını ticaret savaşları ve ekonomik güç çekişmeleri besleyecektir. Bu noktada, Yeşil Mutabakatın ticaret politikalarına yansımaları ve karbon fiyatlandırma mekanizmalarının sektör bazında giderek genişleyerek devreye girmesi beklenmelidir.

Avrupa Yeşil Mutabakatı'nda başarının yolu aslında AB süreci ve AB'ye uyumla da doğrudan bağlantılıdır. Halihazırda toplam ihracatımızın yüzde 41,6'sını AB ülkeleriyle gerçekleştirdiğimizi dikkate aldığımızda, AB ile aramızdaki Gümrük Birliği'nden maksimum fayda sağlayabilmek, uluslararası rekabetçiliğimizi koruyabilmek ve küresel değer zincirleriyle bütünleşebilmek için Türkiye'nin Avrupa Yeşil Mutabakatı'na başarıyla ve zamanında uyum sağlaması gerekmektedir.

Esasen **AB sürecinin** ve AB'ye uyumun ülkemiz için her alanda **önemli bir çığır** teşkil ettiğine inanıyoruz. Türkiye'de AB ile bütünleşme politikalarının izlendiği, AB'ye uyum reformlarının hayata geçirildiği dönemlerde enflasyonun tek haneli rakamlara düştüğünü, doğrudan yabancı yatırımlarda önemli bir artış olduğunu hatırlatmak isterim. Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu tarafından belirlenmiş olan ve 1996 yılından bu yana İzmir'de AB Bilgi Merkezi olarak faaliyet gösteren ESİAD'ın, katılım müzakerelerinin fasılların müzakereye açılıp açılmadığına bakılmaksızın; reformlara geri dönülmesini, somut, yapıcı ve tutarlı adımlar atılmasını, uyum çalışmalarının, ciddi, planlı ve kararlı biçimde sürdürülmesini Türkiye'nin geleceği için elzem gördüğünü ifade etmek isterim.

Önümüzdeki dönem için hayati konulardan biri de **sürdürülebilir tarım** için alınması gereken tedbirlerdir. COVID 19 krizi ve Rusya-Ukrayna savaşı, tarım ve gıdada kendi kendine yeterliliğin önemini bir kez daha ortaya koymuştur. 2021 yılında ülkemizde tarım sektörü yüzde 2,2 küçülmüştür. Özellikle son yıllarda tarım ürünlerinde artan ithalat zorunluluğu, iklim değişikliğinin öngörülen etkilerini de dikkate almak suretiyle tarım politikalarımızın bir plan dahilinde ve ürün bazında yeniden belirlenmesi gerekmektedir.

Son olarak, ülkemizin gündeminde önümüzdeki dönemde önemli bir yer tutacak **yeni Anayasa** çalışmalarına değinmek istiyorum. ESİAD olarak, ATATÜRK'ün çizdiği Türkiye Cumhuriyeti vizyonu doğrultusunda, demokratik, laik, hukuk devleti anlayışının hakim olduğu, yürütme, yasama ve yargı arasında sağlam ve etkili bir kuvvetler ayrılığının tesis edildiği, denge ve denetlemenin tam kurulduğu bir Anayasa'yı her zaman destekleyeceğimizin altını çiziyorum.

Siyasette gerilimin düşürüldüğü, devletin tüm işlemlerinde **hukukun üstünlüğünün** tam olarak tesis edildiği, **çoğulcu demokrasi ve kuvvetler ayrılığının** güçlendirildiği bir Türkiye'nin önünün daha açık olacağına inanıyoruz.

Sözlerime son verirken katılımızdan dolayı hepinize teşekkür ediyor, Sayın BABACAN'a katılımlarından dolayı şükranlarımızı ve saygılarımızı sunuyorum.

